

SOCIOLOGIJA

-ispitna pitanja za eliminacioni test-

1. Shvatanje o sveopštoj određenosti svih pojava naziva se:
 - a) kauzalnost
 - b) determinizam
 - c) pluralizam
 - d) materijalizam

2. Najaktivniji činioci, dovoljni i neophodni uslovi koji neposredno proizvode neku pojavu nazivaju se:
 - a) determinante
 - b) povodi
 - c) uzroci
 - d) okolnosti

3. Činioci koji neposredno prethode nastanku pojave, koji često imaju vrlo mali značaj, nazivaju se:
 - a) uzroci
 - b) okolnosti
 - c) povodi
 - d) indeterminante

4. Jezički iskaz o objektivno postojećoj, relativno stalnoj, opštoj i nužnoj vezi između društvenih pojava i njihovog razvoja je:
 - a) nauka
 - b) teorija
 - c) sociologija
 - d) društveni zakon

5. Jedan od opšteprihvaćenih zakona u sociologiji koji ima univerzalno važenje je:
 - a) statistički zakon
 - b) zakon stalne smene društveno-ekonomskih formacija
 - c) tržišni zakon
 - d) zakon društvene podele rada

6. Pored postignutih rezultata u razvoju filozofije i nauke, nastanak i konstituisanje sociologije omogućili su:
 - a) radovi američkih sociologa 1920-tih godina
 - b) problemi društvenog života koji su u to vreme zahtevali istraživanje i rešavanje
 - c) otkrića klasične engleske političke ekonomije
 - d) ideološki činioci

7. Najznačajniji uticaj na formiranje pozitivizma i pozitivističke sociologije izvršio je:

- a) Sen-Simon
- b) Veber
- c) Kont
- d) Spenser

8. Sociologija je vođena načelom “znati da bi se predvidelo, predvideti da bi se moglo”, reči su:

- a) Dirkema
- b) Mertona
- c) Konta
- d) Parsonsa

9. Dva osnovna dela sociologije su socijalna statika i socijalna dinamika, pisao je:

- a) Kont
- b) Tard
- c) Veber
- d) Bogardus

10. Po osnivaču sociologije, činilac društvene kohezije koja sprečava da se društvo dezintegriše je:

- a) politička vlast
- b) društvena podela rada
- c) klasa naučnika
- d) porodica

11. Mehanicizam, biologizam i geografski determinizam su shvatanja koja se nalaze u okviru:

- a) darvinističke teorije
- b) naturalističke teorije
- c) struktural-funcionalizma
- d) dijalektičko-materijalističke teorije

12. Organicizam i socijalni darvinizam su dva osnovna oblika:

- a) individualnog psihologizma
- b) strukturalizma
- c) Šelerovog instinktivizma
- d) biologizma

13. Društvene pojave se mogu objasniti podražavanjem (imitacijom), pisao je:

- a) Veber
- b) Mak Dugal
- c) Tard
- d) Pareto

14. Mak Dugal je društvene pojave tumačio:

- a) instinktima
- b) geografskim činiocima
- c) tradicijom
- d) praktičnom delatnošću

15. Osnova celokupnog psihičkog života i ključni činilac u razvoju društva i kulture je libido, pisao je:

- a) Veber
- b) Olport
- 3) Frojd
- d) Kont

16. "Idealan tip" je:

- a) oblik genetičkog objašnjenja
- b) Veberov sociološki pojam (teorijska konstrukcija)
- c) vrsta induktivnog objašnjenja
- d) cilj kome čovek teži

17. Svođenje suštine društvenih pojava na kolektivno-psihološku oblast nalazimo kod:

- a) Vebera
- b) Parsonsa
- c) Morena
- d) Dirkema

18. Istraživanje oblika zajedničkog života među ljudima i oblika društvenog organizovanja, predmet je:

- a) kolektivno-psihološke teorije
- b) individualno-psihološke teorije
- c) formalne sociologije
- d) strukturalizma

19. Izgradnju "teorija srednjeg obima" nalazimo u okviru:

- a) pozitivizma
- b) geografskog determinizma
- c) strukturalizma
- d) funkcionalizma

20. Dirkem određuje sociologiju kao nauku o:

- a) društvenim grupama
- b) društvenom delovanju
- c) društvenim ustanovama
- d) oblicima zajedničkog života

21. Veber smatra da sociologija:

- a) treba da razume društveno delanje
- b) istražuje kolektivnu svest

- c) proučava društvene grupe
- d) ispituje društvene sukobe

22. Nastojanje da se u proučavanje društva unesu osnovna epistemološka načela prirodnih nauka predstavlja jedan od osnovnih ciljeva:

- a) pozitivizma
- b) idealizma
- c) materijalizma
- d) historicizma

23. Sociologija kao nauka, prilikom stvaranja metoda, treba da uzme u obzir:

- a) pozitivističko stanovište
- b) stanovište o korenitoj razlici prirodnih i društvenih nauka
- c) metod materijalističke dijalektike
- d) sva tri pomenuta stanovišta (a, b, c)

24. Koje objašnjenje ima najveću vrednost u nauci?

- a) teleološko
- b) strukturalno-funkcionalno
- c) genetičko
- d) uzročno

25. U teleološkom objašnjenju:

- a) dati su božanski činioci nastanka pojave
- b) omogućuje se uvid u vezi sa prethodnim fazama procesa
- c) ukazuje se na položaj i ulogu određene vrste pojava u sistemu
- d) dati su subjektivni činioci (namere i ciljevi)

26. Prikupljanje podataka o pojavama putem njihovog neposrednog čulnog opažanja, naziva se:

- a) posmatranje
- b) anketa
- c) intervju
- d) eksperiment

27. U pogledu načina postavljanja pitanja postoji podela naučnog razgovora (intervjua) na:

- a) otvoreni i zatvoreni tip
- b) strukturisani i nestrukturisani
- c) studiju slučaja i analizu slučaja
- d) klinički i neformalni

28. Svako merenje i kvantitativno prikazivanje društvenih pojava i procesa, naziva se:

- a) sociometrija u širem značenju
- b) statistička metoda
- c) klasifikacija

d) eksperiment

29. Činilac čije se pretpostavljeno uzročno dejstvo ispituje pomoću eksperimenta naziva se:

- a) zavisna promenljiva
- b) nezavisna promenljiva
- c) eksperimentalni uzorak
- d) kontrolni uzorak

30. Metoda koja ima za cilj i proučavanje ali i delovanje, naziva se:

- a) metoda kontrolisanog posmatranja
- b) eksperiment
- c) panel - intervju
- d) klinički metod

31. Istraživački postupak koji se koristi u proučavanju simboličkog opštenja naziva se:

- a) anketa
- b) analiza sadržaja
- c) upitnik
- d) upotreba istoriografskih podataka

32. Pojmovno i tehničko sredstvo za otkrivanje reda među pojavama je:

- a) merenje
- b) sociometrija
- c) klasifikacija
- d) analiza sadržaja

33. Veber društvo svata:

- a) na izrazito individualistički način
- b) kao nadorganizam
- c) kao jedinstvo baze i nadgradnje
- d) kao proizvod uzajamne delatnosti među ljudima

34. Po Dirckemu, društvo se sastoji iz dva osnovna elementa:

- a) mehaničke solidarnosti i organske solidarnosti
- b) idejnog jezgra i morfološke strukture
- c) društvenog sistema i ličnosti
- d) baze i nadgradnje

35. Naš poznati naučnik J. Cvijić, pored ostalog, proučava uticaj:

- a) biološkog činioca na razvoj društva
- b) prirodnih činilaca na tip patrijarhalne porodice
- c) religioznog verovanja na odnose među ljudima
- d) geografske sredine na psihičke osobine stanovništva

36. Celina društvenih delatnosti i odnosa, društvenih grupa i slojeva, organizacija i ustanova, naziva se:

- a) globalno društvo
- b) društvo
- c) ekonomska osnova društva
- d) društveni sistem

37. Najvažniji oblik društvene delatnosti su (je):

- a) prirodna i društvena sredina
- b) vrednosti i norme
- c) predmeti i sredstva
- d) rad

38. U Hegelovoj priči o "gospodaru i sluzi" ističe se značaj rada u:

- a) razvoju društva
- b) nastanku ropstva
- c) razvoju svesti i samosvesti
- d) ukidanju robovlasničkog odnosa

39. Svaki oblik međusobne povezanosti ljudi u društvenoj sredini koji proizilazi iz društvene delatnosti odnosno ponašanja, naziva se:

- a) društvena grupa
- b) društveni odnos
- c) globalno društvo
- d) društvena struktura

40. Izdvajanje delatnosti i stvaranje odgovarajućih grupa u društvu kao celini je:

- a) opšta podela rada
- b) posebna podela rada
- c) prirodna podela rada
- d) društvena podela rada

41. Dirkem razlikuje društvo "mehaničke solidarnosti" od društva "organske solidarnosti" na osnovu:

- a) pravne regulative
- b) moralnih normi
- c) razvijenosti podele rada i tipa društvenih veza
- d) običaja

42. Po Dirkemu, podela rada je činilac koji:

- a) povećava međusobnu zavisnost članova društva
- b) dovodi do podvajanja u društvu
- c) proizilazi iz "nagona za razmenom"
- d) obezbeđuje da svako radi u skladu sa svojim sposobnostima

43. Podela na upravljačke i izvršilačke poslove jedan je od najkarakterističnijih vidova podele rada:

- a) isključivo u razvijenom društvu
- b) na društvenu i tehničku
- c) na prirodnu i društvenu
- d) na fizički i umni

44. Društveni odnos nejednakih mogućnosti posedovanja, korišćenja ili raspolaganja dobrima, naziva se:

- a) društvena moć
- b) vlast
- c) svojina
- d) eksploatacija

45. Manje ili više ustanovljen sistem nejednakih mogućnosti pojedinca i grupa u donošenju relativno značajnih odluka, naziva se:

- a) društvena moć
- b) društveni uticaj
- c) svojina
- d) politička vlast

46. Sa sociološkog stanovišta, prilikom utvrđivanja društvenog značaja svojine, presudno je:

- a) ko stvarno raspolaže određenim predmetima (ne oblik ili titular)
- b) normativno regulisanje prava svojine
- c) svojinsko pravo u vidu tzv. dividende
- d) količina prisvojenih sredstava

47. Nejasnost titulara i nedovoljna motivaciona sposobnost da bude nosilac ekonomskog razvoja i napretka u društvu su osnovne slabosti:

- a) privatne svojine
- b) grupne svojine
- c) državne svojine
- d) društvene svojine

48. Relativno stabilan sistem odnosa između elemenata koji čine jednu stvar, pojavu ili čitavu oblast, naziva se:

- a) društvena grupa
- b) klasa
- c) struktura
- d) globalno društvo

49. Društveno biće, posmatrano u kontekstu društvene strukture, je:

- a) drugi naziv za ekonomsku osnovu
- b) širi pojam od ekonomske osnove
- c) čovek kao socijalizovana individua

d) pojam koji obuhvata proizvodne i neproizvodne elemente

50. Manje ili više regulisana delatnost koju obavlja određen broj lica u datom društvu u zavisnosti od stepena društvene podele rada, naziva se:

- a) društvena uloga
- b) zanimanje
- c) profesija
- d) specijalizovana aktivnost

51. Mesto u raspodeli materijalnog bogatstva, društvene moći i društvenog ugleda, naziva se:

- a) društveni položaj
- b) klasni položaj
- c) slojna pripadnost
- d) politička vlast

52. Manji ili veći broj individua koje su međusobno povezane trajnim ili privremenim odnosima je:

- a) klasa
- b) porodica
- c) društvena grupa
- d) društvena ustanova

53. Grupe koje služe kao modeli i merila za upoređivanje i za ocenjivanje ponašanja pojedinaca, nazivaju se:

- a) primarne
- b) referentne
- c) formalne
- d) formalno-pravne

54. Grupe koje imaju stalnu organizaciju, propisan sistem zajedničkog delovanja i odlučivanja, a takođe, i sistem sankcionisanja, su:

- a) radne grupe
- b) porodice
- c) referentne grupe
- d) formalne grupe

55. Prema stepenu raspodele društvene moći u načinu rukovođenja govorimo o autoritarnim i :

- a) formalnim grupama
- b) primarnim grupama
- c) demokratskim grupama
- d) vladajućim grupama

56. Jako osećanje vezanosti za grupu i kontakti "licem u lice" karakteristični su za:

- a) referentnu grupu

- b) formalnu grupu
- c) demokratsku grupu
- d) primarnu grupu

57. Srodstvo je istorijski promenljiva:

- a) biološko - društvena veza
- b) biološka veza
- c) biološko - psihološka veza
- d) biopsihosocijalna veza

58. Najvažniji oblik srodstva je:

- a) adoptivno
- b) tazbinsko
- c) duhovno
- d) biološko

59. Prvi razvojni oblik porodice je:

- a) promiskuitet
- b) porodica punalua
- c) porodica krvnog srodstva
- d) sindijazmička porodica

60. U istorijskom razvoju porodice princip endogamije zamenjen je principom egzogamije u :

- a) porodici krvnog srodstva
- b) porodici punalua
- c) porodici parova (sindijazmička porodici)
- d) monogamnoj porodici

61. Poslednja faza u evoluciji porodičnih odnosa, naziva se:

- a) poligamija
- b) monogamna porodica
- c) savremena porodica
- d) porodica krvnog srodstva

62. Određivanje nacije kao zajednice koju čine potomci istih predaka čije se genetske osobine prenose sa generacije na generaciju, sadržano je u:

- a) vulgarno - materijalističkoj teoriji
- b) spiritualističkoj teoriji
- c) subjektivno - psihološkoj teoriji
- d) empirijsko - pozitivističkoj teoriji

63. Nacionalizam se zasniva na verovanju u postojanje zajedničkih mitova, od kojih se izdvajaju mit o "zajedničkom poreklu" i mit o:

- a) zajedničkoj kulturi
- b) zajedničkoj ideologiji

- c) zajedničkom interesu
- d) zajedničkoj tradiciji

64. Ispoljavanje i širenje predrasude putem netrpeljivosti prema svim strancima koji se smatraju "došljacima", naziva se:

- a) ksenofobija
- b) etnocentrizam
- c) nacionalizam
- d) šovinizam

65. Sklonost ka idealizovanju sopstvene nacionalne zajednice ("društvena sebičnost") i potcenjivanje kulture i tradicije drugih naroda naziva se:

- a) ksenofobija
- b) revanšizam
- c) šovinizam
- d) etnocentrizam

66. Oblik društvenog grupisanja koji obuhvata lica sa istim ili sličnim društvenim položajem, sličnim načinom života, koji se ispoljava u zajedničkim kulturnim karakteristikama i ponašanju, naziva se:

- a) društveni sloj
- b) stalež
- c) klasa
- d) elita

67. Neophodnost stalnog "osvežavanja" elite najsposobnijim članovima neelite, čime se onemogućava formiranje kontraelite i izbacivanje elite sa vlasti, naglašavao je:

- a) Mils
- b) Moska
- c) Mihels
- d) Pareto

68. Mils je vladavinu elite tumačio:

- a) biopsihološkom superiornošću
- b) institucionalnim činocima
- c) psihološkim osobinama
- d) organizacionom sposobnošću

69. Po Veberu, birokratija je:

- a) opšti stalež
- b) spiritualizam države
- c) najracionalniji i najefikasniji oblik upravljanja (u državi, privredi i društvenom životu)
- d) vladajuća društvena grupa

70. Koja od karakteristika je svojstvena samo profesiji kao društvenoj grupi koja se nalazi na vrhu lestvice zanimanja?

- a) da predstavlja specijalizovanu delatnost koja se obavlja relativno trajno
- b) da ima autonomiju i autoritet
- c) da predstavlja glavni izvor prihoda
- d) da se zasniva na posedovanju posebnog znanja

71. Usvojen oblik ili način obavljanja neke društvene delatnosti koji ima određen značaj za održavanje ili funkcionisanje društvenog sistema ili njegovog dela, naziva se:

- a) društvena ustanova
- b) društvena uloga
- c) politika u širem smislu
- d) upravljačka funkcija

72. Svesno usmeravanje ljudske delatnosti koje ima za predmet funkcionisanje društvenog sistema ili nekog njegovog dela, označava:

- a) društvenu organizaciju
- b) politiku u širem smislu
- c) društvenu ustanovu
- d) politiku u užem smislu

73. Odredbu čoveka kao političkog bića (zoon politikon) koje ne može da živi bez zajednice, nalazimo kod:

- a) Platona
- b) Aristotela
- c) Konta
- d) Milsa

74. Antičko učenje o politici počivalo je na shvatanju:

- a) da "cilj opravdava sredstva"
- b) da je pravo i dužnost svakog građanina da se bavi politikom
- c) da je etika deo politike
- d) da samo punoletna lica odlučuju o životu u polisu

75. Raskid veze između etike i politike usledio je u :

- a) robovlasničkom društvu
- b) srednjem veku
- c) Makijavelijevom učenju
- d) savremenom građanskom društvu

76. Proklamovana pravna jednakost svih ljudi i ideja demokratije, dva su osnovna načela na kojima počiva politika:

- a) u starogrčkom svetu
- b) u savremenom građanskom društvu
- c) u Makijavelijevom učenju
- d) u srednjem veku

77. Teorija društvenog ugovora u objašnjenju nastanka države potiče od:

- a) Platona
- b) Hobsa i Rusoa
- c) Hegela
- d) Dirkema

78. Nastanak države kao društvene pojave koja se javlja raslojavanjem ljudske zajednice na bogate i siromašne i stvaranjem aparata prinude, objašnjeno je u:

- a) teoriji klasnih sukoba
- b) teoriji sile
- c) Dirkemovoj teoriji
- d) patrijarhalnoj teoriji

79. Četiri osnovna elementa države su: teritorija, stanovništvo, oporezivanje građana i

- a) sudstvo
- b) suverena javna vlast
- c) zakonodavna vlast
- d) ustav i zakoni

80. Podela država na unitarne i složene data je:

- a) prema ekonomsko - klasnoj strukturi
- b) prema organizaciji vrhovne vlasti
- c) prema obliku državnog uređenja
- d) prema političkom nosiocu

81. Pravo kao skup određenih propisa koji regulišu odnose i ponašanje ljudi nastaje pojavom:

- a) institucije javne vlasti
- b) države
- c) teorija prirodnog prava
- d) savremenih parlamentarnih demokratija

82. Norme (nepisane) koje nastaju spontano, ponavljanjem u društvima u kojima je jak uticaj tradicije nazivaju se:

- a) moral
- b) običajno pravo
- c) prirodno pravo
- d) pravni poredak

83. Političke partije su u suštini organizacije koje obuhvataju ljude:

- a) istog društvenog položaja
- b) iste klasne pripadnosti
- c) sličnog načina života
- d) s istom političkom ideologijom

84. Političke partije:

- a) su klasne organizacije

- b) nisu klasne organizacije
- c) obuhvataju pripadnike istog društvenog sloja
- d) obuhvataju pripadnike sličnih zanimanja i profesija

85. Stavove i shvatanja stanovništva ili dela stanovništva o pojedinim društveno značajnim pitanjima nazivamo:

- a) ideologijom
- b) moralnim shvatanjem
- c) kolektivnom svešću
- d) javnim mnjenjem

86. Skup svih pojava i tvorevina koje je čovek proizveo svojom materijalnom i duhovnom delatnošću naziva se:

- a) ekonomska baza društva
- b) nauka
- c) ekonomska osnova i društvena nadgradnja
- d) kultura

87. U definiciji pojma kultura utvrđeno je da postoje dve oblasti kulture:

- a) materijalna i duhovna
- b) potkultura i protivkultura
- c) kultura i civilizacija
- d) masovna i vrhunska

88. Frustracija, konfuzija vrednosti i odsustvo socijalne kontrole su, po Jingeru, tri uslova u nastanku:

- a) kriminalnog ponašanja
- b) potkulture
- c) delinkventnog ponašanja
- d) protivkulture

89. Smanjivanje socijalnih i kulturnih razlika između pojedinih društvenih grupa i pojedinaca u pogledu prihvatanja određenih vrednosti kulture, jedna je od najvažnijih karakteristika:

- a) potkulture
- b) masovne kulture
- c) narodne kulture
- d) civilizacije

90. Disciplina koja ispituje fundamentalne pretpostavke svakog ljudskog saznanja naziva se:

- a) filozofija
- b) nauka
- c) gnoseologija
- d) epistemologija

91. Epistemologija je:

- a) nauka o biću
- b) teorija saznanja
- c) opšta teorija vrednosti
- d) teorija naučnog saznanja

92. Ontologija je:

- a) teorija zdravorazumskog i religijskog saznanja
- b) nauka o biću
- c) teorija naučnog saznanja
- d) celokupna društvena svest

93. Objektivno, metodski izvedeno i sistematizovano znanje o objektivnoj stvarnosti, naziva se:

- a) naučni zakon
- b) naučna teorija
- c) društvena svest
- d) nauka

94. Princip koji se zasniva na pretpostavci da stvarnost postoji nezavisno od istraživača, od njegovih ličnih stavova i predrasuda, interesa i sistema vrednosti, naziva se:

- a) objektivnost
- b) opštost
- c) naučnost
- d) pouzdanost

95. Oblik svesti koji izražava položaj, stavove, interese, stremljenja i težnje jedne društvene grupe ili sloja, naziva se:

- a) klasna svest
- b) ideologija
- c) iskrivljena svest
- d) kolektivna svest

96. Shvatanje da je umetnost sama sebi cilj i svrha a stvaralaštvo samostalna i zatvorena celina koja se tumači imanentnim zakonima, naziva se:

- a) utilitarističko
- b) umetnička istina
- c) larpurlartističko
- d) imanentno determinističko

97. Moralna komponenta koja izražava oblike ljudskog delovanja i ponašanja, tj. šta je dobro (a šta nije) da se čini u određenim situacijama, naziva se:

- a) moralni sud
- b) moralna dispozicija
- c) unutrašnja obaveznost morala
- d) spoljašnja obaveznost morala

98. Gde treba tražiti uzroke i izvor nastanka morala?

- a) u vanprirodnim i vandruštvenim silama
- b) moralna dispozicija je "unutrašnji glas božji"
- c) moralne norme su nastale u uslovima zajedničkog života ljudi u društvu
- d) moralna norma proizilazi iz subjektivno - racionalističkog karaktera čoveka

99. Griža savesti je:

- a) obeležje unutrašnje obaveznosti morala
- b) obeležje spoljašnje obaveznosti morala
- c) nespecifična društvena sankcija
- d) specifična društvena sankcija

100. Društvena norma koja nastaje sporo, dugotrajnim ponavljanjem određenog načina ponašanja u određenoj društvenoj situaciji, naziva se:

- a) pravo
- b) običaj
- c) običajno pravo
- d) moralna dispozicija

101. Po Dirkemu, religija je:

- a) sistem verovanja i prakse povezanih sa svetim stvarima
- b) verovanje u Boga
- c) ideja ili zamisao o onostranom biću
- d) skup simbola i ritualnih radnji

102. Religija se bavi samo određenim područjima društvenog života (situacije emocionalnog stresa i događaji koje je nemoguće kontrolisati), pisao je:

- a) Veber
- b) Kont
- c) Dirkem
- d) Malinovski

103. Jedna od najranijih faza u razvoju religije je:

- a) totemizam
- b) teizam
- c) animizam
- d) politeizam

104. Verovanje u postojanje "moćne sile" koja vlada sudbinom čoveka (i prirodnim događajima) i obavljanje jednog broja praktičnih radnji, čini dva osnovna elementa:

- a) religije
- b) magije
- c) totemizma
- d) monoteizma

105. Suštinska karakteristika magije je:

- a) njena praktična svrha
- b) grupni cilj
- c) emocionalni karakter
- d) vera u Boga

106. Ideja da se društvo i pojave u njemu stalno menjaju od nižih ka višim oblicima organizacije društvenog života, sadržana je u osnovi:

- a) dijalektičke teorije
- b) funkcionalizma
- c) evolucionističke teorije
- d) klasno - konfliktnog modela

107. Društvene promene su predstavljene kao “kružno kretanje” kroz istoriju u:

- a) evolucionističkoj teoriji
- b) cikličnoj teoriji
- c) elitističkoj teoriji
- d) dijalektičko - materijalističkom učenju

108. Osnovna ideja da sve značajnije promene nastaju u jednom svetskom središtu kao odlučujućem za razvitak čovečanstva, sadržana je u:

- a) evolucionističkoj teoriji
- b) funkcionalizmu
- c) formalnoj školi
- d) difuzionističkoj teoriji

109. Evolucionistička teorija primenjiva je za objašnjavanje:

- a) promena u oblasti materijalne proizvodnje (npr. sredstava)
- b) smene političkih sistema
- c) pravaca u kulturi i umetnosti
- d) promena u društvenoj svesti u celini

110. Ciklična teorija koristi se za objašnjenje promena:

- a) u oblasti ekonomske osnove društva
- b) u oblicima političke vladavine
- c) moralnih shvatanja i običaja
- d) navika i ponašanja

111. Difuzionistička teorija primenjiva je za objašnjavanje:

- a) promena u sistemu materijalne proizvodnje
- b) političkih prevrata
- c) promena u oblasti kulture
- d) društvenih zakonitosti

112. Najšire shvatanje koje uključuje sve vrste procesa koji se zbivaju u društvu (u okviru “društvene dinamike”), naziva se:

- a) društvena promena
- b) evolucija
- c) revolucija
- d) društveno kretanje

113. Pojam relativna društvena stagnacija odnosi se na:

- a) društva koja u dužem periodu nisu doživljavala značajnije strukturalne promene
- b) regresivne društvene promene
- c) apsolutno mirovanje
- d) evolutivne procese

114. Pojam društvena promena uključuje:

- a) povećanje broja stanovnika
- b) socijalne procese koji imaju kao posledicu kvalitativnu izmenu društvene strukture
- c) isključivo društveni progres
- d) celokupno društveno kretanje

115. Društveni progres se odvija uglavnom kao:

- a) evolucija
- b) revolucija
- c) širenje inovacija iz jednog centra
- d) evolucija i revolucija

116. Korenitost promene, sredstva kojima se ljudi služe i brzina promene služe kao kriterijumi za razlikovanje:

- a) evolucije i revolucije
- b) progressa i regresa
- c) promene i stagnacije
- d) promene i kretanja

117. Pomeranje pojedinaca i društvenih grupa u oblasti društvene podele rada koja dovodi do promena u njihovom društvenom položaju, naziva se:

- a) horizontalna pokretljivost
- b) društvena evolucija
- c) vertikalna pokretljivost
- d) prostorna pokretljivost

118. Prelazak pojedinaca iz jedne grane društvene delatnosti u drugu uz zadržavanje društvenog položaja, predstavlja:

- a) horizontalnu pokretljivost
- b) evolutivnu promenu
- c) vertikalnu pokretljivost
- d) prostornu pokretljivost

119. U savremenom društvu, pored bavljenja politikom i sklapanja braka, najvažnije sredstvo za vertikalnu pokretljivost je:

- a) radni staž
- b) sticanje školskih kvalifikacija
- c) industrijalizacija
- d) urbanizacija

120. Promene uloga i položaja pojedinaca i grupa unutar društva označavaju se pojmom:

- a) društveni progres
- b) makropromene
- c) društvena stagnacija
- d) mikropromene

121. Ideju čoveka kao "mislećeg bića" nalazimo u delima _____ .

122. Po Frojdu, ego je deo ličnosti koji se rukovodi principom:

- a) savršenstva
- b) prioriteta
- c) zadovoljstva
- d) realnosti

123. Rezervoar celokupne psihičke energije, nagonski i nasleđeni deo ličnosti, po Frojdu, naziva se:

- a) id
- b) ego
- c) super - ego
- d) biopsihički element

124. Deo strukture ličnosti koji sadrži ideale kojima težimo i kaznu (krivicu) koju očekujemo kada prekršimo moralne principe, naziva se:

- a) ego
- b) super - ego
- c) moral
- d) socijalni karakter

125. Deo ličnosti koji je sličan kod većine pripadnika određene kulture u određenom periodu, po Fromu, naziva se:

- a) moralna norma
- b) običaj
- c) super - ego
- d) socijalni karakter

126. Shvatanje o funkcionalnoj autonomiji motiva nalazi se u učenju:

- a) Frojda
- b) Olporta
- c) Šelera
- d) Froma

127. Odredbu čoveka kao bića prakse nalazimo u delima _____ .
128. Pojam čovek ima veoma složeno značenje jer podrazumeva da je biološko, psihičko i _____ biće.
129. Medicina u širem smislu obuhvata humanu medicinu, veterinarsku medicinu i _____ .
130. U užem smislu medicina obuhvata _____ .
131. Današnji status zvanične medicine izvojevan je, po P.Staru kroz tešku istorijsku borbu koja se naziva " _____ " .
132. U "medicinskom građanskom ratu" su učestvovala tri različita medicinska usmerenja: _____, _____ i _____ .
133. Metoda lečenja sredstvima koja deluju suprotno simptomima bolesti, naziva se:
- kiropraksa
 - osteopatija
 - homeopatija
 - alopatija
134. Metod lečenja po kome se bolesniku daju u veoma malim količinama oni lekovi koji bi kod zdravog čoveka izazvali tu bolest je:
- alopatija
 - osteopatija
 - homeopatija
 - kiropraksa
135. Shvatanje koje se zasniva na pretpostavci da bolest izvire iz problema skeleta i mišićnog sistema naziva se _____ .
136. Unificiranje sistema obrazovanja, u zvaničnoj medicini, usledilo je prema medicinskom usmerenju poznatom pod nazivom _____ .
137. Oblici lečenja koji su ukorenjeni u tradiciji određenih naroda i koji se prenose sa generacije na generaciju nazivaju se _____ .
138. U narodnoj medicini se razlikuju dva sastavna elementa: _____ i _____ .
139. Holistički pristup zdravlju, dijagnostici i lečenju karakterističan je za _____ medicinu.
140. Po V.Stamboloviću, antitehnološko i antiinstitucionalno delovanje je značajna karakteristika _____ medicine

141. Blagostanje je centralni pojam u:

- a) idealno - tipskoj zamisli zdravlja
- b) biomedicinskom modelu
- c) interakcijskom obrascu
- d) biopsihosocijalnom modelu

142. Zdravlje kao stanje potpunog fizičkog, duševnog i socijalnog blagostanja sadržano je u _____ odredbi zdravlja

143. Biomedicinska zamisao zdravlja polazi od:

- a) fizičkog, duševnog i socijalnog blagostanja
- b) stanja koje karakteriše odsustvo simptoma i znakova bolesti
- c) procesa prilagođavanja
- d) mogućnosti obavljanja određene društvene uloge

144. Shvatanje zdravlja zasnovano na ideji o jednoj veličini koja na jednom kraju ima oznaku "savršeno zdravlje" a na drugom "smrt" (potpuna bolest) sadržana je u _____ modelu

145. Pretpostavka o dva tipa devijantnog ponašanja sadržana je u:

- a) multidimenzionalnoj zamisli zdravlja
- b) idealno - tipskoj odredbi zdravlja
- c) strukturalno - funkcionalnom pristupu
- d) biomedicinskoj zamisli

146. Mogućnost optimalnog obavljanja određene društvene uloge sadržana je u odredbi zdravlja _____ pristupa

147. Najznačajniji predstavnik strukturalno-funkcionalnog pristupa u shvatanju zdravlja je _____ .

148. Interakcijski (adaptacioni) model zdravlja počiva na:

- a) fizičkom i duševnom blagostanju
- b) simptomima i znacima bolesti
- c) sposobnosti obavljanja društvenih uloga
- d) shvatanju o homeostatskoj prirodi ljudskog organizma

149. Ideja o pojedincu koji se nalazi u stalnoj interakciji sa svojim fizičkim i socijalnim okruženjem što rezultira u uspešnom prilagođavanju ili neadaptiranosti (bolesti) sadržana je u _____ modelu zdravlja

150. Polazeći od dva postojeća shvatanja o psihijatriji kao disciplini, izgrađen je _____ model zdravlja.

151. Volinski je autor:

- a) biomedicinskog modela zdravlja
- b) adaptacijskog modela zdravlja
- c) trodimenzionalnog modela zdravlja
- d) strukturalno - funkcionalnog modela zdravlja

152. Psihološka, medicinska i socijalna dimenzija su tri "zdravstvene dimenzije" sadržane u _____ zamisli zdravlja.

153. Dimenzija bolesti koja označava stanje fiziološke disfunkcionalnosti naziva se _____ dimenzija

154. Pacijentovo opažanje i doživljavanje stanja zdravlja označava se kao _____ dimenzija.

155. Dimenzija bolesti koja se manifestuje u promeni društvenog položaja i uloge pojedinca u društvu je:

- a) socijalna
- b) kulturalna
- c) biološka
- d) subjektivna (psihološka)

156. U okviru prednaučnog shvatanja bolesti postoje tri teorije: korpuskularna, demonistička i

- a) parazitarna
- b) socijalna
- c) fiziološka
- d) kontagiozna

157. Po _____ teoriji, bolest se zamišlja kao običan (ili magični) predmet koji je ubačen u ljudski organizam.

158. Po _____ teoriji, zao duh je ušao u čoveka neprijateljskom magijom, osvetničkom voljom bogova ili "hirom demona".

159. Po _____ teoriji, materijalno biće ili nametnik (crv) ulazi u čovekov organizam.

160. Važnost fizičke i socijalne sredine po stanje zdravlja i bolesti najviše je isticana u _____ etapi naučne medicine.

161. U prirodno - naučnoj etapi medicine izdvajaju se sledeće teorije: germinativna, celularna i

- a) biološka
- b) psihološka
- c) fiziološka
- d) mehanicistička

162. _____ teorija je stvorila neophodne pretpostavke za konstituisanje epidemiologije kao nauke.

163. Epidemiološki koncept bolesti podrazumeva bolest kao jedinstveni proces interakcijskog delovanja tri elementa: _____ , _____ i _____ .

164. U celularnoj teoriji, primarno "središte bolesti" je _____ .

165. Mehanicistička zamisao bolesti zasniva se na analogiji čovek: _____ .

166. Ramacinijeva teorija o profesionalnim bolestima nastaje u vreme:

- a) socijalne etape medicine
- b) prirodno - naučne etape medicine
- c) socijalno - naučne etape medicine
- d) prednaučnog shvatanja bolesti

167. Naučna otkrića Pastera i Koha neposredno su uticala na nastanak:

- a) celularne teorije
- b) germinativne teorije
- c) mehanicističke teorije
- d) fiziološke teorije

168. Po Firhovu, sve bolesne procese treba shvatiti kao promene:

- a) u vezi sa mikroorganizmima
- b) izazvane nematerijalnim činiocem
- c) ćelije
- d) duha i tela

169. U socijalno-naučnoj etapi medicine zdravlje i bolest se posmatraju kao:

- a) rezultat interakcije brojnih činilaca
- b) posledica bioloških promena u ćelijskoj strukturi
- c) odsustvo ili prisustvo mikroorganizama
- d) prilagođenost ili neprilagođenost organizma okolini

170. Tri dimenzije pojma bolest su: biološka, subjektivna i

- a) celularna
- b) fiziološka
- c) sociokulturna
- d) socijalna

171. U savremenoj sociologiji najčešće su korišćena tri kriterijuma u određivanju pojma devijantnost:

- a) društvene norme
- b) društvena reakcija

c) _____

172. Izuzetno visok rast muškarca, agresivnost i sklonost ka prestupništvu objašnjava se (u fiziološkoj teoriji devijantnosti) nedostatkom hromozoma y:

- a) da
- b) ne

173. Disciplina koja se zasniva na pretpostavci da od sklopa i oblika ljudske lobanje zavise mentalne i duševne sposobnosti, naziva se _____ .

174. Jedan od osnivača frenologije bio je Č.Lombrozo:

- a) da
- b) ne

175. Po Lombrozu, kriminalitet predstavlja jedan oblik _____ .

176. Atavizam je pojava da se kod potomaka pojave izvesne duševne i telesne osobine njihovih predaka:

- a) da
- b) ne

177. V.Šeldon i E.Glak su istraživali vezu između telesne građe, temperamenta i ponašanja:

- a) da
- b) ne

178. H.Ajzenk je smatrao da postoji veza između osnovnih osobina ličnosti i devijantnog ponašanja:

- a) da
- b) ne

179. "Abnormalno iskustvo" je polazna pretpostavka fiziološke teorije u objašnjavanju pojma devijantnost:

- a) da
- b) ne

180. Uskraćivanje materinske ljubavi, posebno u prvim godinama života, po Boulbiju, može dovesti do _____ ličnosti.

181. Po Endriju, nezadovoljavajući odnos između dečaka i njihovih očeva rađa _____ .

182. Pristalice psihološkog shvatanja smatraju da pojedini oblici devijantnog ponašanja nastaju nasleđivanjem gena i nespecifičnog tipa konstitucionalne slabosti koja proizvodi devijantnost:

- a) da

b) ne

183. U određivanju pojma devijantnost, Dirkem pronalazi da je normalno ono što je tipično i prosečno:

a) da

b) ne

184. U objašnjavanju pojma devijantnog ponašanja Dirkem koristi pojam _____ .

185. Teorija anomije pokušava da pojavu devijantnog ponašanja objasni određenim karakteristikama društvene strukture:

a) da

b) ne

186. Pojedini predstavnici teorije anomije u osnovi čovekove prirode vide, pre svega, individualističko biće koje se povodi za svojim ličnim prohtevima:

a) da

b) ne

187. Merton koristi dva elementa u tipologiji individualnih prilagođavanja:

a) kulturni ciljevi

b) _____ .

188. Konformizam kao tip individualnog načina prilagođavanja pretpostavlja _____ kulturnih ciljeva i dozvoljenih institucionalnih sredstava

189. Inovacija je najvažniji način devijantnog ponašanja (po Mertonu) i podrazumeva naglašavanje određenih ciljeva i _____ institucionalno zabranjenih sredstava za ostvarivanje ciljeva.

190. Ritualizam kao devijantno ponašanje podrazumeva _____ veoma visokih kulturnih ciljeva ali i pridržavanje institucionalnih normi

191. Pobuna kao tip individualnog načina prilagođavanja podrazumeva _____ postojećih ciljeva i sredstava i zahtev da se oni zamene novim.

192. Inovacija, ritualizam, povlačenje i pobuna su različiti mogući oblici prilagođavanja pojedinaca u teoriji čiji je tvorac _____ .

193. Povlačenje kao način prilagođavanja podrazumeva _____ kulturnih ciljeva i institucionalnih sredstava.

194. Po teoriji diferencijalne asocijacije (raznovrsnih kontakata) kriminalno ponašanje se _____ .

195. U teoriji diferencijalne asocijacije sadržan je i jedan od stavova:

- a) kriminalno ponašanje je nasledno
- b) kriminalno ponašanje ne podrazumeva obavezno druženje sa kriminalcima
- c) kriminalno ponašanje je slučajna pojava
- d) kriminalno ponašanje nije opasno za društvo

196. Teorija stigmatizacije je drugi naziv za:

- a) teoriju anomije
- b) psihološku teoriju devijantnosti
- c) teoriju etiketiranja
- d) teoriju diferencijalne asocijacije

197. Pristup u kome se devijantnost posmatra kao interakcija između devijanta i onih koji ga tako definišu, naziva se teorija _____ .

198. Razlikovanje primarne i sekundarne devijacije karakteristično je za teoriju _____ .

199. Koristeći iskustva nemedicinskih mernih pristupa i skala, u medicini i javnom zdravstvu razvijena su dva tipa pojedinačnih zdravstvenih pokazatelja:

- a) klinički indeksi zdravlja
- b) _____ indeksi zdravlja

200. Opšta stopa mortaliteta izražava:

- a) odnos broja umrlih lica i broja stanovnika datog starosnog doba
- b) učestalost javljanja neke bolesti koja dovodi do smrti
- c) ukupan broj svih oboljenja koja su neizlečiva
- d) broj umrlih lica iznad 65 godina starosti

201. Standardizovane stope mortaliteta su specifične stope kojima se iskazuju:

- a) prevalencija svih slučajeva neizlečivih oboljenja
- b) incidencija svih slučajeva neizlečivih oboljenja
- c) mortalitet posebno za muškarce, posebno za žene, posebno za različite kategorije zanimanja
- d) ukupan broj umrlih lica u toku jedne godine

202. Stope smrtnosti, koje se smatraju naročito značajnim pokazateljima društvenog blagostanja, životnih okolnosti i zdravstvenog statusa, najčešće se iskazuju kao neonatalna, perinatalna i _____ .

203. Perinatalna stopa mortaliteta pokazuje odnos mrtvorodenih (umrlih) i živorođenih lica:

- a) od 0-3 dana
- b) od 0-6 dana
- c) od 0-14 dana
- d) od 0-21 dan

204. Neonatalna stopa mortaliteta pokazuje odnos mrtvorodenih (umrlih) i živorođenih lica:

- a) od 0-7 dana
- b) od 0-14 dana
- c) od 0-21 dan
- d) od 0-27 dana

205. Infantna stopa mortaliteta pokazuje odnos mrtvorodenih (umrlih) i živorođenih lica:

- a) do 1 godine starosti
- b) do 9 meseci starosti
- c) do 6 meseci starosti
- d) do 3 meseca starosti

206. Odnos broja obolelih lica prema broju stanovnika određene teritorijalne jedinice naziva se:

- a) prevalencija
- b) incidencija
- c) morbiditet
- d) mortalitet

207. Ukupan broj oboljenja u određenoj populaciji i određenom trenutku naziva se _____ .

208. Broj novootkrivenih slučajeva oboljenja u određenoj populaciji u određenom vremenu naziva se _____ .

209. Za procenu zdravstvenog stanja društvene zajednice najbolji pokazatelji su podaci o mortalitetu, morbiditetu i očekivanom _____ .

210. Spoljašnje sile koje uzrokuju promene u određenom sistemu kao i same promene u tom sistemu nazivaju se:

- a) fizički stresovi
- b) fizički, biološki i socijalni stresovi
- c) stres u užem smislu reči
- d) stres u širem smislu reči

211. Stresovi se mogu klasifikovati na razne načine, a jedna od najprihvatljivijih je podela na fizičke, biološke, psihološke i _____ .

212. Stres je 1936. godine otkrio i uveo u medicinu i biologiju _____ .

213. Mihenik tvrdi da čovekova sposobnost "nošenja-suočavanja s problemima" zavisi od delatnosti društvenih ustanova koje imaju veliku ulogu u procesu socijalizacije: škole i _____ .

214. Holms i Rejh su:

- a) otkrili stres i uveli ga u medicinu
- b) sačinili skalu za procenu društvenog prilagođavanja
- c) izvršili klasifikaciju stresa
- d) otkrili "sindrom opšte adaptacije"

215. U okviru socijalne podrške pravi se razlika između svakodnevne podrške i podrške u _____ .

216. Bolesnik i pacijent su srodni pojmovi ali:
- a) bolesnik je širi pojam od pacijenta
 - b) pacijent je složeniji pojam od bolesnika
 - c) bolesnik je lice koje ima bol i koje se samo leči
 - d) pacijent je lice koje se obraća lekaru samo radi bolesti

217. Jedan od osnovnih mehanizama društvene kontrole bolesti ostvaruje se pomoću Parsonsove institucionalizovane " _____ " .

218. Lekari i medicina imaju monopol da "kreiraju bolest" kao službenu "društvenu ulogu", pisao je:

- a) Mihenik
- b) Frajdson
- c) Merton
- d) Parsons

219. Najčešći oblici zdravstvenog ponašanja su sledeći: ponašanje u ulozi bolesnika, bolesničko, preventivno i _____ .

220. Bila koja aktivnost koja je u vezi sa unapređivanjem zdravlja a koju preduzima lice koje za sebe veruje da je zdravo, naziva se:

- a) pozitivno zdravstveno ponašanje
- b) preventivno zdravstveno ponašanje
- c) bolesničko ponašanje
- d) ponašanje u ulozi bolesnika

221. Uočena ozbiljnost bolesti, pojedinačna procena ponašanja i podsticaji za akciju su tri elementa na kojima se zasniva:

- a) model zdravstvenih uverenja
- b) Mihenikova teorija traženja pomoći
- c) Sačmenov model
- d) model "laičkog referalnog sistema"

222. Jedan od sistematičnijih pokušaja celovitog sagledavanja bolesničkog ponašanja nalazi se u:

- a) modelu bolesničke karijere
- b) modelu zdravstvenih uverenja
- c) Zoulovom modelu procene zdravstvenog stanja

d) modelu "laičkog referalnog sistema"

223. Društvena mreža konsultanata i vrednosni sistem obolelog lica sačinjava laički _____ .

224. Četiri glavne karakteristike lekarske uloge, po Parsons, su: visoka tehnička kompetentnost, univerzalizam, funkcionalna specifičnost i _____ .

225. Koja od četiri karakteristike lekarske uloge predstavlja garanciju da lekar ne postane "ortak" pacijentu?

- a) visoka tehnička kompetentnost
- b) afektivna neutralnost
- c) univerzalizam
- d) funkcionalna specifičnost

226. U Parsonsovom institucionalnom modelu odnos lekar-pacijent je:

- a) demokratski odnos
- b) odnos jednakosti
- c) autoritarni odnos
- d) "asimetričan odnos"

227. Četiri karakteristike institucionalnog modela (podrška, dozvola, dodeljivanje nagrade i negiranje reciprociteta) sadržane su, po Parsons, u odnosima:

- a) lekar-pacijent
- b) lekar-zdravstveni saradnici
- c) lekar-pacijent i roditelj-dete
- d) roditelj-dete

228. U analizi obrasca ponašanja u odnosu lekar - pacijent smatra se da je taj obrazac analogan obrascu odnosa _____ .

229. Sas i Holender su predvideli tri oblika odnosa lekar - pacijent: aktivnost - pasivnost, vođenje - saradnja i _____ .

230. Mertonov obrazac odnosa lekar-pacijent je analiziran kao jedan od oblika:

- a) odnosa roditelj-dete
- b) demokratičnosti
- c) ambivalentnosti
- d) odnosa aktivnost-pasivnost

231. Medicinska praksa pokazuje da se odnos lekar - pacijent kreće u granicama Levinove tipologije, i to kao: autoritativno - liderski, odnos opuštenosti i _____ odnos.

232. Osnovni smisao analize različitih modela odnosa lekar-pacijent jeste:

- a) potreba da se lekar pozabavi psihološkom i društvenom stranom odnosa lekar-pacijent
- b) nastojanje da se stvori autokratski odnos
- c) da se ostvari liderstvo u odnosu lekar-pacijent
- d) težnja da se ostvari odnos aktivnost-pasivnost

233. Preterana zavisnost sve većeg broja ljudi, u sve većem broju aktivnosti, od medicine naziva se:

- a) klinička jatrogeneza
- b) socijalna jatrogeneza
- c) hipohondrija
- d) medikalizacija života

234. Preterana medikalizacija kao način društvene kontrole doživljava se, pre svega, kao:

- a) institucionalizacija "uloge bolesnika"
- b) iznuđivanje konformizma
- c) "dolazak terapijske države"
- d) stavljanje društvenih problema u socijalno-medicinski okvir

235. Kao izraziti primeri medikalizacije mogu se navesti devijantno ponašanje i _____ .

236. Pojam jatrogeneze u kontekstu kritike savremene medicine koristi se u značenju:

- a) nauke o lečenju bolesti
- b) veštine u lečenju
- c) nastanka lekarske profesije
- d) štete

237. U kritici savremene medicine ističu se tri vida jatrogeneze: klinička, socijalna i _____ .

238. Odgovarajuća institucionalizacija, birokratizacija, tehnicizam i komercijalizacija su najčešće isticana obeležja:

- a) dobre organizacije savremene medicine
- b) koja nedostaju savremenoj medicini
- c) koja karakterišu svaku profesiju
- d) koja doprinose krizi savremenih sistema zdravstvene zaštite

239. Pojave koje se javljaju u određenim okolnostima u kojima dolazi do zapostavljanja pacijenta kao ljudskog (celovitog) bića, do poistovećivanja sa nekom vrstom bolesničkog ili ambulantnog materijala nazivaju se _____ i _____ .

240. Izlazak iz postojeće krize savremene medicine se nalazi u:

- a) odbacivanju "socijalizovane medicine"
- b) obnavljanju i striktnoj primeni osnovnih principa medicinskog rada
- c) ukidanju državne kontrole i državnog nadzora u zdravstvu
- d) nadogradnji etosa medicinske profesije

Bgd. 25.11.2003.g.

Prof.dr Ljubivoj Gvoić